

Forfatter: Brandes, Edvard

Titel: Udrag fra Holberg og hans Scene

Citation: Brandes, Edvard: "Holberg og hans Scene", i Brandes, Edvard: *Holberg og hans Scene*, Gyldendal, 1898, s. 45. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandesed_03-shoot-idm140324075158032/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Holberg og hans Scene

ganske ligegyldig. Om en Dame har syv Sind i samme Time, synes os ikke værd at moralisere over. For den komiske Virknings Skyld overdriver Holberg desuden de hastige Overgange og forklarer dem kun som en ren Temperaments-sag. De smaa Fortrædeligheder, hvori Lucretias Foranderlighed bringer Stykkets andre Personer, interesserer os ikke heller. Stykket er smaat tænkt og barnagtigt udført.

Det savner dog ikke Lystighed i enkelte Scener. Desuden behæger nutildags selve Tidskoloriten. Naar Apicius, Gourmanden, leverer den lange Beskrivelse af de nyde kulinariske Herligheder, morer vi os over de snurrige Ord i Retternes Betegnelse, den *syvre* Vin, de *krused* Geder. Overhovedet er denne Monolog det mest Levende i Stykket ved Siden af selve Lucretias Figur.

Som sagt kun én Skuespillerinde, nemlig Fru Heiberg, har skænket Holbergs gamle Stykke Sceneheld. I forrige Aarhundrede gik det helt ilde med *Den Vægelsindede*. Det optoges først 1758 paa Repertoiret og opførtes i Løbet af 12 Aar kun seks Gange. Vi véd, at Jfr. Böttger spillede Titelrollen i 1769, (ikke som Hr. O. Zinck fejlagtigt angiver i sin Holberg-Statistik først 1773; overhovedet er hans Røllebesætning til *Den Vægelsindede* ikke korrekt), men sandsynligvis har denne statelige og affekterte, stive og kolde Skønhed ikke passet til det Kamæleonsagtige i Rollen. Madam Knudsen

faar dernæst Rollen 1780 og spiller den kun to Gange med syv Aars Mellemrum mellem Forestillingerne; 1806 overtages den af Jomfru Olsen, der optræder to Gange i Stykket med ti Aars Mellemrum. Endnu opføres Stykket én Gang 1817; ialt elleve Gange paa det kgl. Teater, inden Fru Heiberg bemægtiger sig Hovedrollen den 14de Februar 1850 og holder Stykket paa Repertoiret indtil sin Bortgang fra Scenen med 44 Forestillinger i femten Aar.

Den Opfattelse, hvormed Fru Heiberg spillede Rollen, kan maaske kortest udtrykkes saaledes: hun gav den vægelsindede Dame Ret. Hun var vant til at spille saadan en smuk Dame, der blev Midtpunkt for mange Mænds Tanker og som stod overlegen overfor den almindelige Fororskelse, den eneste Uberørte mellem mange Forvirrede.

Hun gjorde ganske sikkert Lucretia komisk, dog ikke mer end klædeligt, men Fru Heiberg lod hende aldrig miste sin Overlegenhed overfor Pedanteriet eller den bornerte Fornemhed hos Eraste eller den glade Middagsselskabelighed hos Apicius. Allermindst naturligvis overfor Tjenestefolkene: Lucretia tumlede Pernille og Henrik, saa det havde Skik, og Fru Heibergs *Slidder, Sladder, Henrik* — med *i* et i *Slidder* og *a*'t i *Sladder* langt udtrukket — var berømt og bestandigt anført over den hele By. Hun betonedede Replikerne med en særegen spids og underfundig Energi og brystede sig samtidig som